

| Ezt láttuk Martinban

Köztudott, hogy őrzési rendszerünk fejlesztésre és továbbfejlesztésre szorul. Ezért került sor a Szlovák Szocialista Köztársaság martini Fiatalkorúak Börtönébe szervezett munkalátogatásra. Egresi István őrnagy, a tököli intézet biztonsági és nevelési parancsnokhelyettese és Kiss Béla százados, a hír- és biztonságtechnikai alosztály vezetője társaságában tekintettük meg a magyar határtól körülbelül 160 kilométerre fekvő intézetet.

Az intézet a gyönyörű környezetben fekvő járási székhely szélén épült fel. Csoportunkat a pozsonyi központ egyik vezető munkatársa, Znedek Hana ezredes és az intézet parancsnoka, Miroslav Habrun őrnagy fogadta. A parancsnok részletesen tájékoztatott bennünket a börtön őrzési rendszeréről. Felvetett kérdéseinkre érdemi válaszokat kaptunk, sőt gyakorlati bemutatót is szerveztek számunkra.

A börtön viszonylag kis területen fekszik, az őrzendő terület körülbelül 200×180 méter. A hétvégeken, illetve munkaidőn kívül ez tovább szűkíthető. Az intézetet háromszoros kerítésrendszer veszi körül:

— Kívül körülbelül 3 m magas betonkerítés áll, tetején gyengeárammal telített szögesdrót. A gyengeáram elsősorban a befelé hatolás jelzésére szolgál, a kifelé haladásnál már nincs különösebb jelentősége. A betonfal a ki- és belátást, továbbá az eltávozást egyaránt akadályozza.

— A középső kerítés drótfonatból van. Elsősorban az a célja, hogy a fogvatartottak szökését meggátolja, másodsorban pedig az őrkutya mozgási sávját elzárja a mikrohullámú jelzőberendezéstől.

— A legbelső kerítés is drótkerítés, melybe szintén gyengeáramot vezettek. Szökés esetén először ezzel találja szemben magát az elítélt. A drótfonat megbontható vagy elvágható anélkül, hogy a rendszer működésbe lépne, ezért majd átépítik.

A két drótkerítés között helyezkedik el a mikrohullámú technika, mint a riasztórendszer második eleme. Az egyes kerítések közötti sáv 4 m széles. A szlovák kollégák szerint a kutyák mozgása és az elfogás végrehajtása érdekében ilyen szélességre feltétlenül szükség van.

A szolgálatban lévő kutyák zárt ólakban, a betonfal és a középső kerítés között vannak elhelyezve. Egy-egy kutya 80–100 m hosszúságú szakaszt őriz. E szektorok egymástól is el vannak zárva, tehát a saját területén túl a kutya nem tud mozogni. A jelzőrendszer sérülése esetén a szomszédos övezetben lévő kutya-ólak is automatikusan kinyílnak. A kutyák futási sebessége akkora, hogy 5–8 másodperc alatt végig tudják futni az őrzendő területet. A rendszer sérülése esetén a jelzés az ügyeletes szobájába is befut. Az operátor ellenőrizni tudja, hogy kinyíltak-e az ólajtók vagy sem. Ha nem, akkor az ügyeletes gombnyomással ezt előidézheti.

A fentiekben túl még egy helyen ad jelzést a technika: a védelmi rendszer el-

lentétes sarkain kiépített őrhelyeken. (A külső őr fogalma Martinban ismeretlen, itt a kutyák kiképzői teljesítenek szolgálatot.) A jelzésre a szolgálatban lévő kutyakiképző — kutyájával együtt — a sérült szektorba fut. Az ügyeletes és a kutyakiképző rendszeres rádió-összeköttetésben van egymással.

Egyazon időpontban tíz kutya védi a intézetet. A 12 órás pihenőidő a kutya számára a gyakorlatban sokkal rövidebb, hisz nyomozási, előállítási feladatokhoz is bevonják őket, sőt továbbképzésüket is ekkor folytatják.

Vendéglátóink elmondták és tapasztalhattuk is, hogy a dresszírozás elért szintjének fenntartása érdekében úgynevezett vakjelzéssel naponta gyakoroltatják a kutyákkal a szökés megakadályozását. A gyakoroltatást úgy oldják meg, hogy egy kiképző védőöltözetben bemegy az adott szektorba. A továbbiakat már el lehet képzelni!

A 16 kiképző közül egy-egy maximálisan 4 kutyával tud foglalkozni. Jelenleg ennél kevesebb jut rájuk fejenként, mert összesen csak 40 kutya van az intézetben. Mint már jeleztem, ez a 16 fő nemcsak a ki- és továbbképzéssel foglalkozik, hanem ügyeletet is teljesít a védelmi rendszerben.

A kutyákkal foglalkozó testületi tagok a fizetésükön túl havi 350—400 korona összegű pótlékot kapnak. Munkaidejük lényegesen több a más beosztásban dolgozóknál (napi 8,5 óra), mert a kutyákkal a hétvégeken is foglalkozni kell, azok mindenkor ellátást, gondozást igényelnek. A kiképzők havi szolgálati igénybevétele így 240—250 óra. A többletidőért a pótlékon kívül más juttatást nem kapnak.

A kutyák szálláskörlete, kiképzőpályája és az úgynevezett kiszolgáló helyiségek az intézet mellett vannak. Valamennyi pihenőben lévő kutya számára külön boxot alakítottak ki. Távobabb található az egészségügyi elkülönítő boxok. A kiszolgáló épülettömbben helyezkednek el a kiképzők öltözői és társalgói. Továbbá külön főzőkonyha, zuhanyozó, szárító- és egészségügyi helyiség van itt kialakítva. Napi 7 koronát fordítanak az állatok ételmezésére, a napi húsadag 750 gramm. A kutyák naponta egyszer kapnak eledelt, de az fűszert nem tartalmazhat.

Vendéglátóink lehetővé tették számunkra azt, hogy az intézet életébe is betekinthessünk. Az állomány kétfajta gumibotot használ. Az egyik 40 cm hosszú, a másik pedig 60 cm-es. Ez utóbbit Lengyelországból importálják. Mindkettő rendkívül hajlékony. A náluk rendszeresített könnyfakasztó vegyszer azonos a miénkkel, csak nagyobb flakonokat is használnak. A spray nincs tartótokban, mindenki ott tartja, ahol tudja.

Az intézetbeliek — ha szükséges — használják a plexiből készült védőpajzsot, amely a rendkívüli események leküzdésénél igen hasznos. Miután csehszlovák gyártmány, ígéretet kaptunk arra, hogy a gyártó cég nevét és címét megküldik.

A börtön külön tűzoltóautóval rendelkezik, amelyet fel lehet használni a tömeg szétosztatásánál is. Tartálya 2000 literes.

Az elítéltek ruházata is összefüggésben van a biztonsági kérdésekkel. A fiatalok sötét tónusú kékesszürke nadrágot, kabátot és mellényt viselnek, az ingük pedig világosszürke. A kabát hátán és a nadrágszár külső oldalain különböző színű csíkok vannak. (Ezeket nem festik, hanem varrják.) A fehér színű csík viselője gyakran fenyített személy. A zöld színnel jelöltek már egyszer megszöktek a rendőrségtől vagy a büntetésvégrehajtástól. A piros csík azt jelenti, hogy az elítélt hivatalos személyeket támadott meg. Az a fogvatartott, akinek ruházatán nincs jelzés, az intézet kijelölt részein szabadon mozoghat.

Az elítéltek szálláskörlete öt szintből áll. A földszinten kultúrterem és más kiszolgáló helyiségek vannak, a többi szinten lakószobák találhatóak. A szobák ti-

zenhat ágyasak, szépek, tiszták, kulturáltan berendezettek. Ha az elítéltek a körleten tartózkodnak, az ajtók — éjjel és nappal egyaránt — nyitva vannak. A színtek végében tévészoba található, ahonnan még egy erkélyre is ki lehet lépni.

A szálláskörletet folyosó köti össze azzal a külön épülettömbbel, amelyben a speciális zárkák kaptak helyet. Itt töltik büntetésüket a fogdafenyítéssel sújtottak, továbbá azok, akik különösen veszélyesek az intézet biztonságára. Ez utóbbiaknak a zárka nemcsak tartózkodási helyük, hanem munkahelyük is. Itt a fekhelyet — amelyen két ember is kényelmesen elfér — nem rögzítik a padozatba, hanem nappal a fal mellé felhajtják és lakattal lezárják. Ezáltal az elítélt az ágyra sem leülni, sem lefeküdni nem tud. A W. C. vízóblítése a folyosóról történik.

Gyönyörű iskolakörlet és sportcentrum áll az elítéltek rendelkezésére. A nagyméretű füves futballpályát salakos futósáv veszi körül, a nyújtók, korlátok mellett röplabdapályák jelzik, hogy odafigyelnek a fogvatartottak testkulturájára. A rossz idő beköszöntével sem áll meg a sportélet, mert a 36 × 18 méteres játéktérrel rendelkező sportcsarnokban szinte minden megoldható. A fiatalokruának szombaton és vasárnap 2 × 2 óra kötelező sportfoglalkozáson kell részt venniük. A reggeli torna naponta 15 perc.

Kulturáltan berendezett az egészségügyi blokk is. Általános orvos és fogorvos dolgozik itt főállásban, ezenkívül több szakorvos jár be az intézetbe rendelni. A blokkba az elítéltek cipőre húzható fehér papucsban léphetnek csak be. A kórteremben sárga pizsamát viselnek.

A fiatalkorú elítélteket hatalmas munkateremben foglalkoztatják. Az üzem nem a büntetésvégrehajtásé, hanem a munkát végeztető gépgyáré. A termelés két műszakban folyik, műszakonként 100—100 elítélt dolgozik a Zetor traktor különböző alkatrészeinek megmunkálásán és összeszerelésén. Az elítéltek között műszakonként, ún. művezető-nevelők teljesítenek szolgálatot. Az elítéltekkel együtt dolgozik a gépgyár 50—60 alkalmazottja: nők-férfiak vegyesen. Az ebédidő 15 perc. Az intézeten belüli foglalkoztatás mellett a városi üzemben is dolgoznak fiatalokruák.

Végezetül megemlítünk néhány, számunkra szokatlan érdekességet. Az elítéltek tisztelegéssel köszönnek a testület tagjainak. Ennek az intézkedésnek az a célja, hogy a sorkatonai szolgálat előtt álló fiatalokat szoktassa a később megkívánt viselkedési formákra. A szálláskörlet szintjein 2-2 postaláda van. Közülük az egyikbe a parancsnoknak szóló leveleket, kérelmeket lehet bedobni. A ládát csak a parancsnok megbízottja tudja kinyitni. A körleten nincsenek örök, a szolgálatot nevelők látják el. Éjszaka mindössze két nevelő tartózkodik a körleten. A nevelői beosztás — bár tisztí rendfokozattal jár — nincs főiskolai végzettséghez kötve. A személyi állomány konyháján elítéltek főznek és szolgálnak fel.

A Szlovák Szocialista Köztársaság büntönrendszerébe szervesen beletartozik a kutyák alkalmazása. 1985-től további 3—4 intézetben is bevonják őket az őrzésbe. A Martinban alkalmazott módszerek változtatás nélkül nem ültethetők át a magyar büntetésvégrehajtásba, de egyes elemei (kutyák alkalmazása más szervezésben, védőpajzs) nálunk is hasznosíthatók.

Dr. Németh Gyula